

Asia: VN/34059/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen oppisopimusosaajat ry, hallitus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, oppivelvollisuuslain, valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (lausuntoversio 12.5.2022).

Ammatillisen koulutuksen valtionosuusrahoituksen määräraha ehdotetaan jaettavaksi kahteen erilliseen rahoitusväylään: 1) oppivelvollisuuskoulutuksen rahoitukseen ja 2) jatkuvan oppimisen rahoitukseen.

- Miten notkeaksi tullaan saamaan rahoitus, kun nykyinen reformin kokonaiskuva ei ole vielä täysin selvillä? Suomessa toiminta-alueet eivät ole homogeenisiä, vaan maakunnittain on resurssit jakautuneet eri tavoin koulutuksenjärjestäjittäin. On eroavuuksia koulutuksen saatavuudessa niin, että järjestelmä kannustaisi hakeutumaan parhaaseen vaihtoehtoon (oma toive ja lahjakkuus) vai sinne, mihin on mahdollista hakeutua?
- Jatkuvan rahoituksen vaihtelu vuosittain tulee olemaan uusi tilanne oppilaitoksissa ja vaikutuksia tulee olemaan suunnittelusykleihin ja koulutuksen ennakointiin sekä tukipalveluiden saatavuuteen. Esityksen mukaan oppivelvollisten rahoitus varmistetaan.
- Jatkuvan oppimisen kannalta on kyse alueiden elinvoimasta ja yritystoiminnan kannattavuudesta. Tuleeko jatkossa oppivelvollisten määrän väheneminen vaikuttamaan koulutuksen järjestäjän kokonaisrahoitukseen vai kompensoituuko se jatkuvan oppimisen rahoitukseen? Tulisi selvittää rinnakkaisvaikutukset ja molempia rahoitusväyliä tulisi kehittää rinnakkainen eikä toteuttaa erillistä kehittämistä. On mahdollista, että kummallekin rahoitusväylälle kehittyy erillinen ennakointitoiminta.
- Haetaanko jatkossa erilliset lisäsuoriterahoitukset ja miten ratkaistaan ongelman, jossa puuttuu koulutukseen hakeutuvat ja enemmän tulisi saada kokonaiskuva koulutustarpeista

koulutuksen tarjontaa suunniteltaessa ja toteuttaa koulutukset yhteisesti molemmissa rahoitusväylissä.

- Jatkuvan oppimisen määräraha ja osallistujien määrä vaihtelee vuosittain ja tulee heijastumaan opetuksen suunnitteluun ja toteuttamismahdollisuuksiin. Tuleeko oppivelvollisten ikäluokkien pieneneminen aiheuttamaan rankkaa kilpailua oppilaitosten välille?
- Huolemme on se, katoaako kansallinen ylpeytemme, hyvä ammattitaidon taso. Hyvin koulutetut suoraan työelämään menevät nuoret ovat elinkeinoelämän tarve ja toive. Yleiset työelämätaidot ja myös kielitaito kasvaa työelämässä. On myös syytä pitää kiinni aikuisten tarpeesta hyvin kouluttautumiseen nopeasti ja jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia käyttäen. Jatkuvan oppimisen toteuttaminen tarkoittaa joustavaa opiskelua työelämäkonteksteissa.

Ehdotetun muutoksen myötä opiskelijalla olisi mahdollisuus sisällyttää ammatilliseen perustutkintoon nykytilaan verrattuna 30 osaamispisteen laajuisesti enemmän lukio-opintoja, mikä tarkoittaisi 25 opintopisteen laajuisia lukio-opintoja.

- Olisiko mahdollista laajentaa myös ammatillisia opintoja? Pohdimme, lisääkö lukion ekstraopintojen suorittaminen ammattitaitoa ja olisiko opiskelija mennyt lukioon, jos hän haluaa lisää lukio-opintoja?
- Oppisopimuskoulutuksen kohdalla toteamme, että vähintään keskimäärin 25 viikotunnin työ ei mahdollista ko. toteutusta. Arvioimme, että ko. tavalla lukion opintojen laajentaminen tulee herättämään kiinnostusta vain pienessä osassa nuoria. Lisäksi opinto-ohjauksen / yksilöllisen ohjauksen määrä tulee lisääntymään ja katoaako ytimessä oleva ammattitaidon hankkimisen alkuperäinen tarkoitus?
- Valinnanvapauden laajuus tulee heijastumaan erityisesti nuoriin ja työelämän ulkopuolella oleviin ja nähtäväksi jää miten ko. kohdejoukot tekevät jo alkuvaiheessa järkeviä valintoja riittävällä opinto-ohjauksella ja tukipalveluilla.

Vaikutukset opiskelijan asemaan (lapsivaikutukset)

- Nuorten opiskelijoiden opinnot tulee turvata, vaikka rahoitusosuudet pienenisivät. Näin ollen herää kysymys alkaako rahoitusjärjestelmä ohjaamaan oppivelvollisten hakeutumisoikeutta ja vähentämään valinnaisuutta eri puolilla maata ikäluokkien pienentyessä?

Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään

- Suuri valinnaisuuden määrä voi hukuttaa alleen tarpeen oppia ammatilliset perustaidot. Ammattiin integroituja generisiä taitoja voi oppia osaamisen hankkimisen kokonaisuudessa, kun ne hyvin suunnitellaan ja mm. työpaikoilla oppien ja ammatillisiin tutkinnonosiin integroiden. Generiset taidot ovat peruskiviä, joiden päälle ammattitaito voidaan rakentaa myös samanaikaisesti.
- Huolena oppisopimusten kannalta on se, että edelleenkin oppisopimusopiskelijoista suuri osa on jatkuvan oppimisen opiskelijoita. Jatkuvan oppimisen rahoitus tulee turvata, koska osaamisen

päivittämiseen tarvitaan resursseja erityisesti pk -yrityksissä. Lähitulevaisuuden haaste on se, osataanko/uskalletaanko osaamista tunnistaa ja uskotaanko, että työpaikoilla voidaan oppia.

- Oppisopimus tulee säilyttää yhtenä osaamisen hankkimisen väylänä sekä oppivelvollisten että jatkuvan oppimisen opiskelijoiden kohdalla. Opiskelijan ikä ei ole ainoa näkökulma kuvaamaan opiskelijan tarvetta opintojen aikaiseen tukeen ja ohjaukseen. Koulutuksenjärjestäjille tulee säilyttää mahdollisuus ohjata toimintaansa kokonaisrahoituksen näkökulmasta.
- Laajennetun järjestämistehtävän toteuttamisesta ei tule luopua, koska sillä voidaan taata koulutuksen laatua ja alueellinen yhdenvertainen koulutuksen saatavuudessa.
- Koulutussopimusten kautta oppisopimukseen siirtyminen tulee tärkeään rooliin ammattitaidon ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamisessa. Suomessa tarvitaan suoritustason työntekijöitä ja osaajista on huutava pula. Vaatimalla koko tutkinnon suorituksia ei välttämättä kasvateta halukkuutta siirtyä työelämään kaikkien nuorten osalta. Työelämässä oppimisen jaksojen jälkeen tulisi tutkinnon osien suorittajia kannustaa jatkamaan opiskelua. Nuorten oppivelvollisten kohdalla kyseenalaistetaan 2017 reformin henki tutkinnonosittain suorittamisen mallista.
- Tutkintokertoimet on mahdollistaneet koulutuksen ennakointia ja opetuksen resurssointia. Esityksellä voi olla vaikutusta oppisopimusten määrään, mikäli rahoitus pienenee oppisopimuksissa. Joustava oppisopimuksen käyttö edellyttää rahoituksen joustavuutta. Vuoden 2017 rahoituslainsäädännön linjaus on ollut tukemassa HOKSien laadintaa työelämälähtöisesti.

Virpi Spangar
Suomen Oppisopimusosaajat ry, hallitus